

Gravürler arasında 19.yüzyıl İstanbul'una bir zaman yolculuğu

'Pitoresk İstanbul' 19. Yüzyıl oryantalist ressam ve şeyhahlarının algıladıkları, yaşadıkları ve resmettikleri İstanbul'u bizlere sunuyor.

Sanadan birbirinden ayrıran sınırları aşması çağımızın başlıca özelliklerinden biri. Artık sanatın dili, salt kendi öz anlam disiplininde kalmayıp çoklu etkileşim ve yaratım aracı olarak kullanılmak isteniyor.

Resim, müzik, film, bale, tiyatro, edebiyat, şiir, hepsi iç içe veya bir kısmının bir arada sergilendiği sanat dalları günümüzde sıkça karşımıza çıkıyor.

Müzikle baleyi, şiirle resmi, heykelle ışığı ve renkleri, filmle müziği ayıramadığınız.

gibi biriktikliklerinden de farklı hazırlar alacak sunumlarla karşılaşmaktayız.

Bugün bu sanatlar birbirleriyle doğrudan bağlanmasa olsun ya da olmasın, iç içe giriyor ve birbirlerinin biçimlendirmede öğelerini kendi biçim dilleri içinde eriterek bütünleştiriyorlar.

İşte böyle bir sunum da bu günlerde, eski İstanbul'a uzanan 200 yıllık bir yolculukla karşımıza çıkıyor.

19'uncu yüzyıl Avrupai ressam ve şeyhahların gözünden derlenmiş Osmanlı'nın İstanbul manzaraları, İstanbul'un geçmişine uzanan bir zaman yolculuğu gibi karşımıza dikiliveriyor.

Fotoğrafın henüz doğmadığı ve belgeleme çalışmalarının özellikle 'gravür' metoduyla yapılarak çoğaltılması genceği yüzyıllardan beri karşımıza çıkar.

Osmanlı'nun ulaşamaz ve gizemli coğrafyasına yolculukta özellikle 19. yüzyıl oryantalist ressam ve şeyhahların ağısını çeker.

'Pitoresk İstanbul' bu ressamların İstanbul'u algıladıkları, yaşadıkları ve resmettikleri İstanbul'dur.

Fransızca bir kavram olan **'pitoresk'**, "Yüzyıllar öncesinin mimarisi ya da manzaralardan resmedilmeye değer cezbedici ve gizemli güzellikleri" anlamını taşıyor.

İstanbul gravürlerinin peşi sıra sunulduğu dev ekranlarda, sesler, ışık ve müziğin hatta, sözlerin de etkisiyle harmanlanan bir zaman yolculuğu ile karşı karşıyasınız adeta.

Sergi 1800'ü yıllarda İstanbul'a gelen Antoine Melling, Joseph Schranz, Thomas Allom, William Henry Bartlett, John Frederic Lewis ve Ivan **Ayvasovski**'nin İstanbul'unu dev boyutlu perdelerde canlandırdı.

Bu canlandırmanın sizle sahnelediği dünyanın içine bir şeyhah konukmuşçasına karşın müziğinde coşkulu ritimleriyle seluk alıp veriyorsunuz.

Sunumda izlediğimiz ve müzikler eşliğinde yüzyıllar öncesinin mimarisini ya da manzaralarını gizemli güzellikler olarak tanımlayan **'Pitoresk'** dünyada en çok hak eden şehirlerin başında İstanbul geliyor.

SANATIN GÜNCESİ

Rubi Asa

Pitoresk İstanbul dijital sergisi 200 yıl öncesine gizemli ve çok özel bir yolculuk sunuyor. Bu yolculuk, müzik direktörlüğünü **Angelika Akbar**'ın, düzenlemelerini **Emre Aracı**'nın yaptığı özellikle Guatelli Paşa, Lütfi Arif, Cemil Bey, Sultan Abdülaziz, Sultan Abdülmecit'in besteleriyle **'Osmanlı Sarayında Avrupa Müziği'** olarak derlediği müziklerle sunuluyor. Ayrıca düzenlemelerin Angelika Akbar'ın yaptığı J.S. Bach yapıtları ve kendi bestelerinden oluşan bir seçki de bu yolculuğumuzun eşlikçisi...

İstanbul'u en çok resmeden isim olarak bilinen, Ermeni asıllı Rus ressam, **Ayvasovski** ilk olarak 1845 yılında İstanbul'a geldi. Osmanlı Sultanları Abdülmecit, Abdülaziz, V. Murat ve II. Abdülhamit dönemlerinde saraya en yakın ressamlarından biri oldu. Marınist ressam olarak ünlendi. Deniz dalgalarının resimindeki gerçekçi tasvirleriyle 'Deniz resimlerinin şairi' olarak da anılır.

19. yüzyılın düşler kenti İstanbul, şehri gerçekce görmemiş ressamlarla bile ilham kaynağı olmuştur. İstanbul'u görmeden çizen ressamların en ünlüsü **John Frederick Lewis**'dir.

İstanbul'u daha önce ziyaret eden Coke Smyth'in desenlerinden yararlanarak yaptığı İstanbul görünümünü kentin **'pitoresk'** sıfatını ne kadar hak ettiğini gösterir niteliktedir.

Mimarî yaklaşımları öncelik kazandı Lewis'in İstanbul tablolarının aynı zenginliği hayranlık uyandırdı.

Pitoresk Doğu, Lewis'in tüm tablolarında hükim bir anlayıştır. Nüfusu 500 binleri bulan payitaht İstanbul'un sakinliğini ve kayıplarını kürek şırtlarını, marulân seslerini özellikle Guatelli Paşa'nın kasidesinde duyar gibi olur-sunuz.

Antoine Melling dönemin Almanya topraklarında doğdu. 1802'ye kadar geçen bir süre, 18 yıl İstanbul'da yaşadı. Mimarlık eğitiminin ve gravür yeteneğinin yapıtlarını gerçekçi bir belgesel boyuta taşımış olmasa şaşırtıcı özelliktedir.

Hinayesinde yaşadığı Hacı Sultan ile yazmalarında, birlikte geliştirdikleri, Latin harflerini kullanarak, Osmanlıca Türkçesinde yazı dilleyle görülmelerini ileri düzeyde olağanüstü bir dostlukla ve sevgiyle yürütebiliyordu.

Melling, resim sanatı ve mimari yetenekleriyle İstanbul'da saray, yalı ve çeşitli ölçekte binaları inşa etti. Hayranı olarak yaşadığı İstanbul'un resimlerini yaptı. Saray mimarı olarak, Osmanlı Devleti'nin hizmetinde bulundu.

Müzikte mekansallık arayışının kökleri çok gerilere, ta Otaoğa kadar uzanır. Bunda sözünü etmek istediğimiz mekansallık, tümsal bir mekan duygusu oluşturmaya değil, müziğin mekan içine yerleştirilmesi demektir.

Seslendirilen yapıtı mekânın belli yerlerinden etrafı yayılması değil, tınlanın mekânın değişik yerlerinden gelecek dinleyiciye ulaşmasıdır.

Bu olağanüstü sergide, "müziğin resim gibi bestelendiği ve mekân ile birleştiği"

19. yüzyıl İstanbul yapılarında adeta gerçek boyutlarında geziniyor, yapıların ve mekânın bir parçası olurken zaman tünelinde yolculuk ediyorsunuz. Hele avuçla-

rını sıkıca tuttuğunuz bir yolculuk arkadaşınızda yanınızdaysa yaşadıklarınızın kanıtını paylaşıırken o yılların İstanbul'unun da bir parçası oluyorsunuz. Bu, tarih, müzik araştırması ve enstalasyon çalışmaları, gravür ve tabloların büyütüldüğünde ortaya çıkardığı ilginç detayların yer aldığı sergi, İstanbul Deniz Müzesinde 22 Mayıs'a kadar sergileniyor, mutlaka gezmenizi salık veririm...